Ötödik évfolyam. **36.** szám. Muraszombat, 1889. szeptember 1.

MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

VEGYES TARTALMU HETILAP.

A „Muraszombati gazdasági fiók-egylet“ s a „Muraszombati dal- és zene-egylet“ hivatalos közlönye.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:
Egész évre 3 frt. Félévre 1 frt 50 kr. Negyedévre 75 kr.
Egyes szám ára 10 kr.
Előfizetési pénzek és reclamatiók a kiadóhivatalhoz (Grünbaum Márk) intézendők.

Felelős szerkesztő: TAKÁCS R. ISTVÁN.
Kiadó-tulajdonos:
GRÜNBAUM MÁRK.

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztőségi közlemények a szerkesztőséghez küldendők.
Hirdetési díj: 1 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 10 kr többszöri hirdetésnél soronkint 6 kr. Bélyegdij 30 kr.
Nyilttér petitsora 25 kr.

A kisdednevelés érdekében.

Egyes családok élete ugy, mint egész nemzeteké, gyermekeikben folytatódik; tehát ha a gyermekek, — ezek a jövő reményei, — épek, egészségesek, erősek és jó! neveltek, ugy a család, illetve a nemzet erős és hosszu életü, országa nagy és hatalmas lesz; ellenben, ha a család vagy nemzet nem képes a szaporodásra, ha az utód egészségtelen, testileg ugy mint lelkileg ferdén nevelt: akkor annak a családnak vagy nemzetnek lehet jelenje, de nincs jövője, rövid idő mulva ki fog veszni s megszünik létezni örökre.

A statisztikák szerint a magyar anyák általában szaporák, mert azok a bizonyos hosszulábu gólyák, piros csőrükben egy-egy kis babát tartva és hozva, aránylag többször jelennek meg a magyar családok házaiban, mint a világ bármely más nemzeténél; csakhogy az a statisztika azt is mutatja, hogy ezen babáknak több mint a fele — circa 60—70% — mielőtt az 5. évet elérné, elköltözik, angyallá válik, részint a szülői gondatlanság és tudatlanság, részint pedig a difteritisz, himlő, vörheny, typhusz, torokgyik és a többi gyilkoló járványos nyavalyák szedvén ki közülök a maguk áldozatait. A megmaradottak közül mintegy 15 százalékot elvisz a viharos ifjukor és csak 15 százalék éri meg a férfi- és öregkort, épen mint a mennyi körülbelül ezen korban elhalálozik.

Ezen kis statisztika még nem kétségbeejtő ugyan, de kétségbe vonhatlanul bizonyitja azt, hogy a magyar nemzet a szaporodás tekintetében jelenleg stagnál, hogy megérte ugyan már az ezer évet a „Duna-Tisza“ táján, de kétséges, hogy ily stagnálással megérheti-e itt a másik ezeret is.

Ezen statisztika bizonyitja 2-szor azt, hogy a magyar anyák a gyermekneveléshez még nem nagyon értenek, hogy azok gondozását épen akkor, amidőn azok azt leginkább szükségelnék, anyagi vagy más egyéb gondjaik miatt elhanyagolják; és végre 3-szor bizonyitja e kis statisztika azt is, hogy sem a társadalom, sem az állam nem tett meg még minden tőle telhetőt a haza jobb jövője érdekében a nagymérvü elhalálozás meggátlása, és a jó s czélszerü nevelés irányitását illetőleg.

Elég legyen ez állitásaim bebizonyolásául reá mutatnom a lapok azon napról-napra meg-megujuló hireire, hogy „N község ben N . . . nek 3 éves kis gyermeke, a ház mellett levő tó körül játszott, beleesett és mire észrevették s kivehették volna, belefulladt.“ — Egy másik községben meg a szobába bezárt gyermekek, szüleiknek a mezőn lévén dolguk, — tüzet raktak, melytől a szoba butorzata s ettől meg a ház gyuladt meg és mire a mezőn dolgozó szülők haza szaladhattak, arra már az egész ház, talán az egész falu, összes terményeivel és a tüzetrakó gyermekekkel együtt a lángok martaléka lett.

Hát még mikor a difteritisz, vagy más pusztitó járványos nyavalya üti fel valamely vidéken rémes fejét?! Orvos, vagy az orvosnak való költség hiányában — tudvalevőleg a szegény vidékektől az orvos messze van s minél messzebb van az odaszállitása annál többe kerül, — siránkozva, összetett kezekkel nézi: mint fojtogatja el egymás után szebbnél szebb gyermekeit az a fékezhetlennek hitt nyavalya, avagy legfeljebb értelmetlen kuruzslókhoz fordul — minden község terem ilyeneket — akik addig gőzölik, füstölik s kenczefenczélik a kis beteget s addig adogatják be neki saját találmányu s csinálmányu ezer jóféleiket, hogy végtére ha talán a nyavalyát magát leküzdené is, ezektől és ezek miatt kell neki kiszenvednie.

Valóban, itt volna már az ideje, hogy állam és társadalom — e beteges symptómákat látva, — vállat vállhoz vetve iparkodnék segiteni s elháritani azokat. És pedig elsőben s főképen is ugy, hogy legalább is minden nagyobb községben (kisebb és közeleső két-három községet összefoglalva) egy kisdedóvodát állitana fel.

Nincsen talán, a ki kétségbe vonná, hogy ezekre falukon, — hol a nép leginkább a községtől távol, a mezőn kenyetlen dolgozni s apró gyermekeit addig otthon a legtöbbször felügyelet nélkül hagyni, — épen oly szükség van, mint a városokban, a hol otthon dolgozó iparosok, kalmárok és hivatalnokok laknak.

Fentebb emlitettem szempontokon kivül az ilyen kisdedóvodák, különösen a nem magyar lakosságu vidékeken, még magyar nemzeti missiót is végeznének.

Hibás lépés, balfogás volna azonban, ha csakis a magyarositást tartva szem előtt, a tisztán magyar vidékek rovására, csupán a kevert, vagy nem magyarajku vidékeken allittatnának fel a kisdedóvodák, mert nem szabad felejteni: nem az az igazi győző hadvezér, a ki folyton csak hóditani s tértfoglalni igyekszik, hanem a ki bölcs előrelátásával ugy intézkedik, hogy a már birtokában levőt is megtarthassa.

Évtizedekkel ezelőtt hangoztattam s sürgettem már a kisdedóvódáknak jelzettem módon való felállitását. Azt kaptam rá feleletül: Korán van még, aludjunk előbb egyet. Ugy hiszem, hogy most már azoknak sincs korán, főleg miután már a közoktatási miniszter is az országgyülésen „az oktatási,

TARCZA.

Annyi szenvedés után.

— Elbeszélés. — (Folytatás.)

A két nő letörölte könyeit, büszkén egyenesedtek fel s emelt fővel hagyták ott a zsarnokot bucsuzatlanul.

Esténkint megemlékeztek a szerencsétlen hazátlanokról, kiket Isten tudja, melyik kunyhó fogadott be; erősen hitték, hogy Dombszöghy és Kendefy a haza határán belül rejtőznek, majd egyik napon beköszöntenek a szerény lakba s az lesz még csak a valódi boldogság.

Az idő haladott; nap nap után sietett, a hetek hónapokká lettek, sehol semmi nyom, mi a bujdosókra vezetne, eljött lassankint már a harmadik év is, senki sem tudott hirt mondani Dombszöghyről és Kendefyről; a menekült honvédek nyomozása, üldözése, büntetése még folyton tartott.

A fejevesztett család az örökös izgatottságban, kétségben már csaknem eszét veszté; gyászruhát öltöttek magukra, de sötétebb volt ennél lelkök fájdalma, látva, hogy a hatalom embereinek szeme még mindig rajtok és lakásukon tévedez, többször rendezett kutatásaikkal föl-fölszakgatták a kinlódó kebel sebeit.

Ilonkát a szakadatlan ülés és éjjelezés nagyon megviselé, arczáról eltünt az a kecses pir, szemei bágyadtak, egész testén bizonyos lankadtság jelei mutatkoztak.

A természet erőinek határ van szabva, az örökös munkálkodás, a szakadatlan küzdelem a mindennapi kenyérért, a soha nem nyugvó inkább szivettépő visszaemlékezés utoljára ágyba döntötték a legjobb gyermeket.

Ilonka hagymázba esett; megtudták ismerősei, tisztelői, egyik kéz a másiknak adá át a kilinceset, seregesen siettek a kedves beteghez, majd barátnői virrasztottak felette, majd volt cselédei lopták meg érte éji nyugalmukat, odatérdeltek ágyához, mikor a láz tizszeres erőt kölcsönzött a letört virágnak, megfogták piczi kacsóit, átkarolták a feledhetetlen jó lelket, hogy ki ne rohanjon a fagyos éjszakába.

Dombszöghynének kiapadtak már könyei, élő szobor volt, melynek fáj a szive, keserű a lelke, de ajka néma, mint a sir; leányáról az égre, az égről leányára tekintett, nem hallá a vigasztalást, csak betegének mozdulatait leste örökön.

Hosszu volt a betegség, de az ifju természet s az emberi tudomány megtevék a lehetőt. Ilonka könnyebbülni kezdett, később felült fekhelyén, napok mulva le is szállott s az első tavaszi napsugár már őt is kicsalta a szabad levegőre.

A vallás és hit csepegtetett irt a sebzett szivekre, fel-felfohászkodtak az élet Urához, hogy adjon az eddig bizonyára elköltözötteknek békés, zavartalan álmot ismeretlen sirjokban, csak az engedje, hogy egy szebb hazában az elszakitott kedvesek, férj és nő, apa és leány s a hű szeretők viszontláthassák egymást.

Minden este imádkoztak a már holtnak vélt Dombszöghy és Kendefyért, mert hiszen lassacskán évek multak, hogy elváltak, azóta sem egy levél, sem egy örömmel fogadandott kósza hir nem hozott tudósitást az elveszettekről.

Egy napon levele érkezett a családnak, egy pillanatra az öröm halvány pirja jelent meg az anya és leánya arczán, de megpillantva a pecséten diszlő grófi czimert, csakhamar a kiváncsiság foglalt teret.

Dombszöghyné reszkető kézzel metszé fel a boritékot, az összehajtott levelet felbontogatá s olvasni kezdé:

„Kiválóan tisztelt Asszonyom!

Külföldön értesültem férje szerencsétlen sorsáról, most jöttem haza onnan.

Azon tisztelet, melylyel szerencsétlen kimenetelü szabadságharczunk bajnokai iránt viseltetem, azon részvét, mely Dombszöghy János családját ért nagy büntetés hallatára kelt bennem, késztet arra, miszerint Önt tisztelt Asszonyomat és leányát mások meleg ajánlatára meghivjam, hogy leánya mint társalkodónő foglalja el helyét nálam mielőbb. Kegyed jó Asszonyom tisztelt gyermeke mellett élje gondtól menten napjait.

Még egyszer kérem ajánlatom elfogadását és a mielőbbi választ. Pordán, 1851. okt. 10. őszinte jó barátja gr. Dömefalvy Kálmán.“

Mondd az éhezőnek, hogy dobja el a neki nyujtott kenyeret, mondd a lábadozó betegnek, hogy hagyja el az életadó napsugárt! Virradni kezdett, oszladozott az éj koromsötétsége.

Örömmel fogadta a Dombszöghy család a jó barát részvéttel teljes ajánlatát s bucsuzni jártak el az ismerősökhöz, kik szerencsekivánataikkal halmozták el őket.

nevelési, közegészségi s igen nagy fontosságu nemzeti érdekek góczpontjának" nevezte a kisdedóvodákat s megigérte, hogy legközelebb törvényhozásilag fog gondoskodni azok felállitásáról.

Ebből nem következik az, hogy mi meg most már összetett kezekkel nézzük és várjuk mit müvel e tekintetben a miniszter és a törvényhozás, sot inkább, hogy az eszme mielőbb megvalósuljon, hogy a czél mielőbb éléressék, minden magyar hazafi tartsa kötelességének ugy szellemi, mint anyagi kincseivel támogatni az államot, a törvényhozást, mert mint a közoktatási miniszter emlitett beszédében mondá: „a czélt csak ugy fogjuk elérni, ha a társadalom, a községek és egyesek tevékenységének tág tért nyitva, az állam a maga részéről financziális erejével pótolja azt, ami a társadalom és egyesek erejét tulhaladja."

Hogy miképen vélem én a társadalom hozzájárulását és hogy mi volna még teendő a gyermekek nagymérvü elhalálozásának apasztása érdekében, azt majd ezután, egy másik czikkben fogom elmondani, addig pedig legyen szabad az ügy iránt érdeklődő olvasó-közönség becses figyelmét a Budapesten f. augusztus hó 8-án megnyitott kisdednevelési kiállitásra, az ott kilátásba helyezett népszerü felolvasásokra, és azoknak füzetes kiadványaira, felhivni. SOLON EPIGON.

Gazdasági munkamutató az esztendő minden hónapjára.

Szeptember.

A házban és a ház körül. Előkésziteni az e hónapban leszedendő gyümölcs számára a helyet, valamint a burgonya számára is, továbbá gyümölcsöt aszalni. A magtárban levő gabonát többször átlapátolni.

Az istállóban. Az igavonó marhát, miután a vetés megkezdődik, hogy teljes erőben maradjon, jól kell tartani. A legelőre járó marhát a sarju betakarása után rétekre lehet hajtani. A csikókat zabra kell szoktatni s anyjuktól elválasztani, a a hizlalandó marhát istállóra fogni, valamint a sertések hizlalását is elkezdeni.

A kertben. A maggyüjtést folytatni kell. A hónap végén télre vetni lehet már téli salátát, petrezselymet, sárgarépát, valamint szétültetni a téli saláta palántát. A káposztát, répát és burgonyát alsó sárga leveleiktől tisztogatni kell.

A gyümölcsösben. A hónap közepéig az alvó szemzés befejezendő. A korábban szemzett csemetéknél a kötő tágitandó, hogy be ne vágja a csemete derekát s ne akadályozza a nedvkeringést. — A hónap végén el lehet már vetni az alma és körtemagokat s eldugdosni a diót és gesztenyét, mely könnyebb kezelhetés végett mind sorban történjék. E hónapban érvén a gyümölcsfajok nagyobbrésze, gondosan szedendő, mely munkánál, különösen az alma és körte szedésénél kettős létra és szedőkosár használandó, hogy a gyümölcs össze ne zuzódjék.

A mezőn és réten. A hónap elején ki kell szedetni a burgonyát s külön válogatva az apraját a nagyjától, száraz, tiszta helyre eltenni. A kukoriczaszedés folytatása a burgonyaszedésnek. A sarjukaszalást be kell fejezni. A hónap közepén elkezdhetjük az őszi vetést, melynél minden gazda szem előtt tartsa azon közmondást: „ki mint vet, ugy arat." A vetni való szem tiszta legyen, a vetés egyenletes. A gazdák különös figyelmébe ajánljuk a servetőgépet, melylyel magmennyiségben, időben is nyerünk. Öt-hat gazda könnyen szerezhet egyet s 3—4 év alatt megtérül az ára.

A szőlőben. Ebben most egyéb munka nincs, mint többször megvizsgálni, nem lógnak-e a fürtök a földre, mely esetben felkötözendők, vagy a föld alólok elhuzandó. Ha a szőlő rothadni kezd, jó a rothadt bogyókat kikaparni hogy a rothadás tovább ne terjedjen s ne rontsa majd borunkat. A száraz leveleket a tőkéről el kell távolitani. A szüretelésre szükséges hordókat előkészitsük.

A méhésben. A hajdina elvirágzása után szünetelni kezd a mézgyüjtés s beall a mézszüret. Ekkor ki kell válogatni a magnak való anyakasokat, melyre csupán csak az erős, népes törzsek alkalmasak. Anyátlan törzset nem szabad magnak hagyni, ezt gyenge, de anyás törzszsel egyesiteni lehet. Ha oly törzset akarunk teleltetni, melynek kevés a mézkészlete, most kell őket ellátni elegendő téli eleséggel. Közli: SÁNDOR GAZDA.

Hirek és különfélék.

— **Kossuth Lajos** nevenapját aug. 25-én országszerte nagy lelkesedéssel ünnepelték meg. A fővárosban nagy körmenet volt, a vidéken oly városokban is kegyelettel emlékeztek meg a nagy hazafiról, a hol eddig Kossuth-ünnep egyaltalan nem volt. Muraszombatban is szükebb barati körben emlékeztek meg e napról.

— **A muraszombati evang. gyülekezet** mult hó 25-én vasárnap délután a városház termében tartotta közgyülését, Berke Mihály felügyelő és Czipott Rezső anyagyülekezeti lelkész elnöklete alatt. Előterjesztetett az egyházmegyei közgyülés által jóváhagyott vételi szerződés, melyet a gyülés örvendetes tudomásul vett, és elhatarozta a folyó évre 1200 frt egyhazi adó kivetését és könyöradományok gyüjtését is. Egyuttal bizottságot küldött ki azon megbizással, hogy az ideiglenes imaház felépitésére tervet és költségvetést készittessen. Az épitést a jövő évi tavaszszal már megkezdik.

— **Kórházügy.** A muraszombat-járási kórházi választmány f. év aug. 27-én tartotta gyülését, amelyen Czigler Győző budapesti épitész tervezetét fogadta el, melyszerint az épités 21,566 frtba kerülne. A választmány e tervet azon reményben fogadta el, hogy a helyi egységi árakat tekintetbe véve, ezen összeggel a belső felszerelést is fedezheti. Az eltávozott Furiakovich Zsigmond választmányi tag helyébe Krausz Miksa választatott be. Egyuttal meg lett alakitva az uj tisztikar is és pedig: elnök: Gróf Széchényi Tivadar, alelnök: Horváth György, titkár: Pollák Pongrácz, pénztárnok: Krausz Miksa, ellenőr: Meixner Matyás.

— **A perzsa sah Budapesten.** M. hó 26-án este 8 óra 30 perczkor haladt at az „Iris" gőzös a lánczhid ive alatt, fedélzetén Nassr-ed-Din ő felségével s a perzsa kormány fejeivel. Öt percz mulva kikötött a hajó a kivilágitott, fellobogózott állomáshelyen, — a nyari est csendjében megperdültek a dobok, a disz-század zenekara rázendité a perzsa királyhimnusz mélabús dallamát s a királyi Duna két partjára kivonult százezer főnyi közönség éljen-riadalma közepett lépett Budapesten, életében először magyar területre a „királyok királya." Két napi itt tartózkodás után 28-án éjjel ismét elhagyta a várost.

— **A nagym. földmivelésügyi** m. kir. miniszter f. évi julius hó 16-án 34.588. szám alatt Vogler József petánczi lakosnak, az ottani „Széchényi-forrás" nevü ásványvizforrás részére kért védterülete ügyében a következő határozati tervet adta ki: Minden érdek lehető megóvása szempontjából egy külső, vagy tágabb és egy belső vagy szükebb védterületet állapit meg. A tágabb védterületben a Mura balparti részén 4 méter mélységig, a Mura folyó jobb parti részén három méter mélységig szabad korlátlanul bármilyen ásásokat és fúrásokat végezni; az ennél nagyobb mélységekig azután csakható-ági engedély mellett lehet lehatolni. A szükebb védterület azon körnek Magyarországban fekvő része, melynek középpontja a „Széchényi-forrás" kutjának is középpontja és melynek félátmérője 300 méter. — Ezen szükebb védterületen belül 1 m. mélységig szabad csak ásásokat és fúrásokat eszközölni, az ennél nagyobb mélységre csak hatósági engedély mellett lehet hatolni. Ezen kért védterület azért volt ily kiterjedésben engedélyezendő: 1. mert a Vasvármegyében Széchénykút (Petáncz) községben létező ezen ásványvizforrás a belügyminiszter ur 1887. évi julius hó 20-án 47,354 VIII. számu intézkedésével gyógyforrásnak nyilvánittatott; 2. mert a helyesnek elismert szakértői vélemény szerint ezen ásványvizforrás a földtani alakulások és a forrásképződési különös viszonyoknál fogva minőségben és mennyiségben előreláthatólag veszélyeztetve lenne, ha tőle bizonyos távolságon belől mélyebb ásások vagy furások eszközöltetnének. 3. mert a vizjogi törvény alapján a kért védterület engedélyezése ellen észrevételek be nem adattak. 4. Mert a védterület oly módon lett megállapitva hogy a földtulajdon feletti rendelkezés lehető kevéssé legyen korlátozva 5 mert végül a széchénykuti (Petáncz) ásványvizforrás biztositását és fentartását fontos közérdekek teszik kivánatossá.

— **Hymen.** Fischer Miksa muraszombati állatorvos jegyet váltott Hoffmann Vilma kisasszonynyal Nagy-Kanizsáról.

— **Muraszombat** község határában községi utak, utczák és gyalogjárdák jókarba hozatalára a szolgabiróságtól fel lett szólitva községünk birája; ismerve annak erélyességét, van reményünk, hogy őszszel a sáros időben utczáink már jobb karba lesznek helyezve.

— **A Mura folyónak** Stájerországgal való egységes szabályozása tárgyában a magyar és osztrák miniszteriumok részéről egy vegyes bizottság küldetett ki, mely a Mura folyónak Regedén alóli szakaszát a magyar-stiriai határ egész hosszában szept. 5., 6 s 7-ikén be fogja járni s a bejárás befejeztével Regedében tárgyalásokat tart. A bizottságba a m. kir. földmivelési miniszterium részéről Fekete Zsigmond müszaki tanácsos, Vasvármegye részéről Nagy Jenő megyei tiszti ügyész, Szamecz Lajos kir. mérnök és Pollák Pongrácz főszolgabiró küldettek ki.

— **Kovács Ferencz** tótmoráczi lakós 7 forintot adományozott a járási kórház-alap részére, melyért hálás köszönetet mond *A választmány.*

— **Sürüház** község határában levő s Jegenyés község felé vezető hid, mint értesülünk, jókarba lett már hozva.

Egy hét mulva kora reggel egy hintó robogott a ház elé, melyen grófi czimer diszlett.

Ismerőseik, Ilonka barátnői az ablakokból integettek feléjök Isten hozzádot, sok szép szemben vélte látni a távozó a szeretet gyöngyeit.

Elhagyták az utolsó házat is, a fordulónál még egyszer elnéztek végig a városon és szép táján, melyhez annyi szép nap emléke füződék, aztán tünedezett a város, végül csak a templom tornyai látszottak, mint egy-egy mutató ujj, hogy oda fent van még egy Isten, ki letörli a szenvedők könyüit. A hintó könnyen robogott Porda felé.

* * *

Térjünk vissza rég elhagyott hőseinkhez nyugatra. „Halálitélet mindkettőnk fején! Oh te koldussá lett Dombszöghy család! Oh Ilonkám, egyetlenem, legszentebb angyalom!" — tört ki szenvedélyesen Vöröskőn Kovács Gyuri házában a szerencsétlen Kendefy Béla.

„Mi az?" — kérdék a többiek egyszerre rémületteljesen.

Kendefy némán, lehorgasztott fővel átnyujtá Dombszöghynek a hirlapot, mit az fürkészelve átolvasott.

„Akkor mennünk kell a hatalom elé — szólt komoran Dombszöghy — ne büntessék ártatlanul nyomorult családomat, elég, ha elveszem én."

„Nem ugy van jó uram — vágott közbe Gyuri — kigyelmeteket megölik, elkótyavetyélik a jószágot, a szegény nagyságos asszonyt kikergetik a nagyságos kisasszonynyal a házból, a birtokból és árván maradnak e hitvány világban."

„Bátyám! nekünk föl kell magunkat jelentenünk — szólt szilárdan Kendefy — hadd teljék be az igazságtalan, a törvénytelen igazság; a mi jelenlétünk halál, végromlás e jó emberre, e derék asszonyra, kik minket födél ala fogadtak, ettől pedig Isten mentsen, inkább haljak meg."

Ha magunkat önként feljelentjük, talán az ártatlan család könyörületre számithat; a hatalom emberekből áll, az embernek szive van, a szivben lakik az irgalom, az irgalommal karöltve jár ikertestvére a kegyelem; az és ártatlan családom nem bünhődhetik — ha volna is — a férj és apa vétkeért Magyarország törvényei szerint, — vélekedék Dombszöghy.

„Magyarország meghalt nagy uraim — lépett közbe Kovács Gyuri — a magyar törvények szegre akasztvák, az ur most a katonai zsarnokság, mit használnak most halálukkal? lesz haszna az önkéntes feladásnak? visszaadja a hyena, a farkas a prédát? van ártatlanság a zsarnok előtt? csalatkoznak jó uraim! Önöknek élniök kell és lelkemre mondom, élni fognak; szegény együgyü eszem szerint is föltámad még az ország; nem halt meg a magyar végképen, akkor is legény kell a gátra! Ha mindannyian meghalni akarunk, akkor persze elpusztul a magyar, de ki kell böjtölnünk a németet; Önöknek menekülniök kell, annyi tény, más kérdés aztán, hogy miképen? tessék, forduljanak be a szobába; anyjok! a kotyogósban van még a vörösből, hozd be az asztalra, tessék nagy uraim!"

Egy tapodtat sem megyünk jó ember — mondá Kendefy — minden percznyi késés halál magára és családjára.

„Uraim — szólt Kovács Gyuri, munkában feltört kezével megfogva Dombszöghy kezét, — velem jönnek, engem követnek, nekem engedelmeskednek, e durva vászoning alatt is van ám sziv, többet tudok érezni, mint beszélni; ha száz volna is az én életem, mind a százat adnám oda nagy uraimért, igy diktálja az én eszem; azt a törvényt, mindenk én engedelmeskedem, ez a magyar embertudás vagy azt akarja, hogy örökre koldus legyen otthon a nagyságos ur családja, vagy hogy — nem rémülnek vissza a gondolattól? házról-házra járjanak betevő falatért? eső verje, fagy kékitse, dermeszsze meg tagjaikat? vagy talán éhen pusztuljanak el? tessék csak beljebb jönni — és befelé tuszkolá vendégeit, kik néma meghatottsággal szoritottak kezet a csonka harczfival.

Kovács Gyuri messze földet bejárt a havasok között, megismert ő minden bokrot. 12 éven át hurczolta hátán a borjut Olaszországban, Krajnában, Karinthiában.

Kovács Gyurinál a terv készen volt, még azon éjjel utnak indultak.

* * *

Négy hét mulva a velenczei tartomány nyugoti határszélén három vándor tünt fel a hegyi utakon, vállán podgyászszal, kezében hegymászó hosszu bottal; a mint a sürüből a tisztásra kiléptek, alig haladtak rajt száz lépést, két czirkáló talpig fegyverzett közkatonával találkoztak közel négyszáz lépésnyi távolban.

A három vándor arcza fakó sápadt lett, itt a végczélnál gördül utjokba akadályt a végzet.

„Le a podgyászszal, vissza a sürübe" sürgeté társait az egyik vándor s a következő pillanatban futottak visszafelé. (Folyt. köv.)

— **A kir. itélőtábla.** Mint illetékes helyről értesülünk, az igazságügyminiszter már megállapodott a decentralizálandó királyi itélőtábla felosztása iránt. E megállapodáshoz képest a Dunántult érdeklőleg két kir. itélőtábla állittatik föl, még pedig az egyik Nagy-Kanizsán (ennek területéhez tartoznak: Zala, Vas, Veszprém, Somogy, Tolna Baranyamegyék és Fiume). A másik pedig Pozsonyban (hová tartoznak: Pozsony, Sopron, Mosony, Győr megyék).

— **Általános gazdasági kiállitás** lesz 1890-ben Bécsben, melyen a magyar birodalom önállólag lesz képviselve. A kormány e czélra 20,000 frtot hajlandó engedélyezni. Az egyes kiállitási ágak külön magyar csoportbiztosokra lesznek bizva. Csoportbiztosokul felkérettek a többi közt a gazdasági szakoktatási kiállitásra Balás Árpád, a gazdasági kisérleti ügykiállitásra dr. Kosutány Tamás, a dohánykiállitásra Cserháti Sándor.

— **Tüzesetek.** Szombatfán aug. 18-án esti 11 órakor Danda József ujonnan épült háza gyuladt ki. — Fartély József tótlaki lakós háza aug. 22-én ismeretlen okból kigyuladt; valószinü, hogy ezen már többször felperzselt épület biztositva lévén, roszakaratból gyujtatott fel.

— **Mottolyádon** aug. hó 24-én Forjanics József gazda István nevü szolgáját a lovakkal legeltetni küldte, miközben utóbbi az egyik lovat bottal megütötte; a ló erre hirtelen hátrarugott s szerencsétlenül épen a szolga mellét érintette oly hévvel, hogy az ennek következtében pár percznyi kinlódás után meghalt. Orvos-rendőri bonczolása a helyszinén augusztus hó 26-án teljesittetett.

— **Ujitások a magyar állam-vasutaknál.** A magyar államvasutak vonalain, hir szerint, ujabb ujitásokat fognak életbe léptetni, melyek czélja az utazást kényelmesebbé tenni s a személyforgalmat ezáltal még inkább növelni. A kereskedelmi miniszter ugyanis azt tervezi, hogy a nagyobb vonalakon háló- és ebédlőkocsikat fog járatni, és pedig olyképen, hogy e kocsikat magánvállalkozókra bizná.

— **Magyarország egyenes adója** 96 millió 400.000 forint, fogyasztási adója 39,685,000 frt. összesen 136 085.000 frt. Ebben az összegben természetesen nem foglaltatik a dohány-, só-, lottó- stb. jövedék. Ausztria egyenes adója 100 millió 935.000 frt fogyasztási adója 88,552,600 frt, összesen 189 487.600 frt.

— **A zónatarifa** hogy nemcsak az utazó közönségre üdvös, hanem a kincstárnak is hasznos, azt mutatja a rendkivül emelkedő személyforgalmon kivül a penztári kimutatás is. Ez évi kimutatások szerint augusztus 20-ig 1.100,000 forinttal több folyt be, mint a mult évben hasonló idő alatt.

— **A tüzoltók ünnepe.** Székesfehérvárott aug. 20-án nyilt meg a tüzoltószerek kiállitása és tartották a tüzoltó-congressust is. Az ország különböző részeiből 112 tüzoltó-testület volt képviselve 819 taggal. József főherczeg, a ki személyesen akarta megnyitni a kiállitást, nem mehetett el az ünnepélyre, mert a szaári tüzvész alkalmával meghült. Helyette Cziráky Béla főispán és az orsz. tüzoltó-szövetkezet elnöke tartott megnyitó beszédet.

— **A korcsmárosok figyelmébe.** Az uj regále törvény értelmében ezentul korcsmárosok csak azok lehetnek, kik magyar honpolgárok. Minthogy pedig számosan vannak, a kik, habár régen Magyarországban laknak, magyar honpolgársággal nem birnak, figyelmeztetjük őket, hogy a honosságot megszerezni iparkodjanak, mert különben borméréssel — jóllehet azt eddig gyakorolták is — nem foglalkozhatnak.

— **Kuzma községben** lévő kis templomocska ez idő szerint rendkivül elhanyagolt állapotban van: ablakai beverve, falai, vakolata leválva, teteje rongálva, ez Isten háza valóban siralmas képet nyujt. Egy kuzmai hivő ez tarthatlan helyzetet már a mult évben megszüntetni óhajtván, a tetőt sajátjából bezsindelyeztette ugyan, mert többet nem tehetett, más pedig — aki gondját viselné, ugylátszik nincsen. Pedig kár volna ezen, oly csinos helyre épült templomért, ha ugy elhanyagoltatnék, mint a veleméri kápolna. r. l.

— **A muraszombati kisdedóvó-egyesület** választmánya tudomására adja a m. t. szülőknek, hogy az 1889—90. tanévre a beiratások Takács R. István gondnoknál szeptember hó 1-től 8-ikáig eszközölhetők; mig a gyermekek ugyanezen hó 9-ikétől kezdve járhatnak fel rendesen az óvodába.

— **Helyreigazitás.** Lapunk mult számában közölt „Muraszombati toronyóra“ czimü hirben szedői tévedésből kimaradt, hogy Fuisz Miklós ur is 1 frtot, Sohár Flórián ur pedig nem 20 krt, hanem 40 krt felülfizetett, mit ezennel helyreigazitunk.

— **Van szerencsém** Muraszombat és vidéke t. cz. közönségének szives tudomására juttatni, hogy *f. é. augusztus hó 28-án négy heti katonai gyakorlatra* Muraszombatból távoztam, mely idő alatt kartársam *Dr. Füredi Sándor* beilatinczi körorvos ur fog teendőimben helyettesiteni. Rendel: *hetenkint szerdán és szombaton a délutáni órákban Ascher B. és fia czég házában.*

Dr. Czipott Zoltán, járásorvos.

— **A tótkereszturi iskola** javára utólag Obál Mihály ur 1 frtot volt szives felülfizetni.

— **A világ legerősebb embere.** Berlinben lakik egy Hiese nevü fiatal gyárvezető, ki egy oly sportegyesületnek tagja, melybe csak erős embereket vesznek föl. Ez az egyesület a napokban versenyt rendezett és Hiese minden nagyobb megerőltetés nélkül emelt föl és tartott a levegőben egy tiz mázsás lovat. Erről a produkczióról az amerikai lapok is irtak és a tengerentuli különböző boxoló bajnok- és atléta-egyesületek tagjai kisérletet tettek a produkczió utánzására, de az senkinek sem sikerült. A berlini lapok most Hieset elnevezték a világ legerősebb emberének.

— **A podgyászvitel a zónás vasutakon.** Az államvasutak igazgatósága a podgyászt illetőleg — felmerült kételyek eloszlatása végett — egy ujabban kiadott hirdetményeben figyelmezteti az utazó-közönséget, hogy kisebb podgyászdarabok, amennyiben azok az erre rendelkezésre álló podgyásztartókban elférnek, ezentul is akadály nélkül vihetők a vasuti kocsiba; — megjegyeztetik továbbá, hogy az a több oldalról nyilvánitott nézet, mintha a vonalszakaszu dijszabás szerint a podgyászra nézve beszedendő illetékek magasabbak lennének, mint az előbb fennállottak: tévedésen alapul, mivel egy 50 kilóig terjedő podgyászdarabért fizetendő illeték legnagyobb távolságra is darabonkint csak 1 frtban van megállapitva még akkor is, ha a podgyász Budapesten át szállitandó, a mi az azelőtt fönállott 25 klgnyi szabadsulynál csak némeleg nehezebb és valamivel nagyobb távolságra föladott podgyászdaraboknál még a szabadsuly figyelembe vétele mellett is fizettetett. Uti podgyász az összes magyar és osztrák vasutak állomásai közt való forgalomban közvetlen föladható, amennyiben ezek közt egyáltalán közvetlen személyforgalom van.

Vegyes rövid hirek.

— **A megyéből.** Ő felsége a letéri tüzkárosultaknak segélyezésére magánpénztárából 400 frtot ajándékozott. — Kemenes-Sömjén, Répcze-Szemere és Hermán községekben a szarvasmarhák közt a száj- és körömfájás betegsége ujból kiütött. — Mátyás király szülőházának emléktáblával való ellátási ünnepélye holnap szeptember 2-án lesz, melyre vármegyénk közönsége is meg van híva. — Kemenes-Hőgyészen m. hó 22-én tüz volt és csakhamar 27 lakóház, 17 gazdasági épülettel, valamint sok gabona és takarmánynemüvel a lángok martaléka lett. — A kőszegi tisztujitás határnapjául szept. 16-ika tüzetett ki.

— **A hazából.** Kossuth Lajos egyhangulag Kolozsvár diszpolgárává választatott. — Dr. Bárdió György, ki Cziegler Kálmán csáktornyai közjegyző helyettese volt, ugyanitt szeptember 1-ével ügyvédi irodát nyit. — Simor János herczegprimás mult pénteken érte meg 76-ik születésnapját. — Horvát-szlavon-dalmát miniszterré J o s i p o v i c h lőn kinevezve. — A perzsa sah Budapestre utaztában megengedte Horváth József czimbalmosnak, aki a bécsi kiállitás idején már játszott a sah előtt, hogy beszállhasson a hajó szalonjába, ahol a királyok királya fél óra hosszat gyönyörködött játékában. Csupa magyar nótát játszott, de legjobban tetszett ő felségének a Rákóczy-induló, melylyel produkczióját befejezte. — A „szigetvári olvasóegyesület“ Zrinyi Miklós hős elestének 323-dik évfordulója alkalmával, szeptember 6-án. fényes kivilágitás és tüzi-játék mellett tánczestélyt rendez. — A hód-mező-vásárhelyi kir. járásbiróság épületére m. hó 22-én kitüzték a fehér zászló', annak jeléül, hogy a fogháznak nincs egyetlen foglya sem. A legidősb fogházőr előadása szerint 20 évi szolgálatideje alatt ez az első eset, hogy a fehér zászló kitüzésére nyilt alkalom. — Budapesten a tifuszbetegek száma nem akar apadni. — Nagy Iván hevesmegyei község nyáját egy idő óta farkas pusztitgatta, miért hajtó-vadászatot rendeztek s a farkast szerencsésen leteritették.

— **A külföldről.** Királyunk m. hó 24-én delben Bécsben meglátogatta Milán ex-királyt, kinél 20 perczig időzött. — A czár németországi látogatása bizonytalan időre ismét elhalasztatott. — A szász Koburg herczeg nevét viselő és jelenleg Krakóban állomásozó 57. sz. gyalogezred a napokban ünnepli meg 200 éves jubileumát. — Kosztics őrnagy, Milán barátja, a Marilla-völgyben meghalt. A szerb hadsereg egy vitéz, népszerü tisztet veszit el benne. — Fernbach Antal nagybirtokos és többszörös milliomos m. hó 26-án éjjel tizenkettedfél órakor temerini kastélyában agyonlőtte feleségét aztán saját életének akart véget vetni és felvágta ereit s a hasát, de veszély nélkül, ugy hogy már a börtönben elmélkedhetik vérengző tette felett. — Lovendeghem (Belgium) községben a mult héten egy beteget hirtelen őrjöngési roham lepett meg. A szerencsétlen borotvát ragadott s három embert megölt és husznál többet sulyosan megsebesitett. — Milán exkirály 30 ezer frankot költhet havonkint. — Anglia rendes hadserege jelenleg 210 ezer főre rug, a mihez járul az 59 ezer emberből álló tartalék. Az önkénytesek száma 226 ezer főre rug s igy az egész haderő 617 ezer embert számlál. — Haugsdorfban egy 86 éves szőlőgazda ritka nagyságu szőlőtőkét termelt udvarán, melyen 2000 szőlőfürt termett.

Gazdasági közlemények.

— **A szilvaíz készitése.** Ismerve a szilvaíznek, lekvárnak több oldalu hasznosságát a háztartásban, alábbiakban közlünk egy befőzési módot, melyet Szászországban követnek s róla azt állitják, ogy az e szerint készitett szilvaíznek sokkal jobb zamatja van, mint annak, mely a nálunk is honos eljárás szerint főzetik. Ugyanazért közöljük ezt, hogy midőn nemsokára beáll a szilva főzés évadja, gazdasszonyaink ezzel is tegyenek kisérletet s azután győzzön a mi jobb. A szilvaíz készitésére szánt szilvának teljesen érettnek kell lenni; legjobb az olyan gyümölcs, mely a kocsány körül fonnyadt s ránczossá lett. Az tökéletesen mindegy, vajjon a szél rázta-e le a gyümölcsöt a fáról, vagy kezzel szedtük le azt. Ha a szilva még nem lenne túlérett, akkor előbb pár napig utóérni hagyjuk; minnél tovább annal jobb, mivel ez idő alatt fokozódik a czukorképzés. Azonban rothadtnak nem szabad lenni a gyümölcsnek. A szilvát egy jól kisúrolt rézüstbe rakjuk, vizet öntünk hozzá s tüzre állitjuk, míg csak híg péppé nem fől össze. Ajánlatos a magot ki nem szedni belőle, mivel állitólag a lekvárnak különösen jó ize és szaga lesz. A rézüst helyett emailozott fazekat is lehet használni. Az odaégés megakadályozására gyakran keverjük a pépet. A főzés addig tart, mig csak a gyümölcsöket egy szalmaszállal átszúrhatjuk s ha a szalmaszálat kihuzzák, nem szabad gyümölcshusnak rátapadnia. A megfőtt massát egy nagyszemü szitán átnyomjuk, hogy a héjak és a mag különváljék a hustól. Nagyon czélszerü erre egy tompa végü s leforrázás által megtisztitott kézseprő. A pépet ujra beletesszük a megtisztogatott üstbe s addig főzzük, mig csak egy fakanál megáll benne. Az odaégés elkerülhetésére ismét szorgalmasan kevergetjük, miközben a keverő kanál fekvő nyolczasalakot ir le. A mint a lekvár elkészült, azon forrón betöltjük kőedényekbe, fazekakba stb. s jól belenyomkodjuk, nehogy üregek keletkezzenek. A lekvárt nem szabad az üstben kihülni engedni. Ha hosszabb időre akarjuk eltenni, ajánlatos a szilvaíz felületére egy vékony réteg vajat önteni. Sokan folyós szurkot is öntenek rá. Minthogy e réteg által a levegő teljesen kizáratik, lehetetlen, hogy penész képződjék a lekvárban. Az igy elkészitett s eltett szilvaíz akár évekig is eláll — minden hátrány nélkül. *H. K.*

— **Friss tojások** fölismerése. Ha meg akarunk győződni arról, hogy a vásárlandó tojások frissek-e, vegyünk egy liter vizet, melyben 145 gr. só legyen föloldva s ebben tegyük meg a próbát. Az egészen friss tojás azonnal fenékre száll, mig az állott annál magasabbra száll, minél régibb volt. Ezen egyszerü kisérletet annyival inkább ajánljuk gazdasszonyaink figyelmébe, mert tapasztalat szerint nagyon sok állott tojás kerül eladásra, melyeknek jó minősége többé-kevésbé kifogás alá esik.

— **Az ugorkának eltevése télire.** Kiválogatjuk száraz időben a legszebb és legtökéletesebb példányokat s különösen arra vagyunk tekintettel, hogy azokat kocsányukon lecsipjük vagy levágjuk ugy, hogy a kocsány rajta maradjon, mert ezen később fel kell függeszteni az ugorkát. Most aztán vizbe teszszük az ugorkákat s egy tiszta puha kefével jól letisztogatjuk a szennytől; megszáradván, bekenjük egy kis tojásfehérnyével, de akként, hogy az ugorka felszinének egyetlen pontja se maradjon bekenetlen. A fehérnye áthatlan réteget képez, mely megakadályozza a levegő bejuthatását. — Az ily módon elkészitett ugorkákat a levegőn megszáritjuk s egy fonál segélyével, melyet a kocsányra erősitünk, száraz helyiségben felaggatjuk. — Ha a konyha-szükséglet czéljaira levesszük az ugorkát, a lehámozással együtt eltávolitjuk a fehérnye-réteget is. Az ilyen ugorka ize semmi kivánni valót nem hagy hátra. Avagy: az ugorkát nagyon jól záró fedővel ellátott edénybe rakjuk nagyon száraz homokba, az edényt pedig beássuk egy méternyi mélyen száraz földbe, valami födött helyen, hogy viz ne férjen hozzá. Ha elég mélyen el van ásva, a fagy nem férhet hozzá s az ugorka is egészen friss és leveles marad.

— **Időleges kiállitás Budapesten.** A kereskedelmi muzeum programmszerü hivatása lévén, hazai termékeink kelendőségét emelni és azok kivitelét előmozditani: mindazon czikkekre nézve, melyek az állandó kiállitásban helyet nem foglalhatnak, azon eljárást követi, hogy azokat külön rendezendő időleges kiállitásokon mutatja be a fogyasztó közönségnek és a kereskedőknek. E végből a f. év október havában következő időleges kiállitásokat, illetve vásárokat fog tartani, és pedig: egy őszi gyümölcs- és konyhakerti kiállitást (vásárt), egy sajtkiállitást és egy méhészeti kiállitást (vásárt). — E kiállitások czélja a fogyasztó-közönséget, valamint a kereskedőket a hazánkban termelt, fenn elősorolt czikkekkel, valamint a termelőkkel megismertetni, terményeink kelendőségét előmozditani és azoknak uj piaczot szerezni.

— **Gabnapiaczunk.** A gabnaüzlet a mult héten valtozatlan maradt. A forgalom gyér, a vételkedv korlátolt volt. — A bécsi nemzetközi gabnavásár teljes fiaskóval végződött. — A két vásárnap alatt nem tétetett annyi üzletkötés, mint a budapesti gabnatőzsdén egy közönséges üzletnapon.

Ambrus Sándor, Ascher B. és fia czégtársa.

CSARNOK.

Budapest.

(Folytatás.)

A folyam közepén a festőileg fekvésü Margitszigetet pillantjuk meg, melynek magas sudaru fái mintegy a Dunából látszanak kihajtani s koronáikat a törzsüket nyaiogató habok feleti magasan égfelé nyujtják, mig mások megint ágaikat s lombozatukat szerényen annak habjaiba meritik, mintha éppen ezen alázatosságuk által a felséges folyamot nagyravágyó testvéreikért

kiengesztelni óhajtanák. Az ősi előkorban itt IV. Béla király leánya Margit egy zárdát alapitott volt, hol a hivők lelkük nyugalmának forrására leltek. De ennek is már csak romjai láthatók. — Mióta azonban József főherczeg birtokában van, phönixként emelkedik ki hamvaiból, reményteljes uj életet árasztva mindenfelé; s mióta a 35% artesi forrás felfedeztetett, azóta egy modern komforttal berendezett kényelmes gyógy-fürdővel is bir. A mi pedig a kerti ültetményeket illeti, azok szépsége s pompája párját ritkitja.

A központot, azaz a Dunát elhagyva, térjünk a Duna jobb partjára s haladjunk bacsak lehet futó lépésben Buda ódon s meredek utczái közt, akkor valamelyik várkapuhoz érünk; a déli kaput ugyanis egyszerüen várkapunak, a nyugatit székesfehérvári-, a keletit vizivárosi s az északit bécsi kapunak hivják.

Tovább és tovább igy haladva, végre a királyi palota térségére érünk. Egyébként a várba egy percz alatt is fel lehet érni az alagut melletti gőz-siklóval 6 krajczárért oda és vissza. — Szemeink előtt itt egy pompás elragadó kép tárul elé. Lábainknál a felséges folyam ezüst habjaival, a háttérben a Szt.-Gellérthegy sötét kopár sziklái, melyek mintegy a nemzet kővé vált fájdalmait s küzdelmeit képviselik; a távolban az ifju Pest kúpfedelei ragyognak a paloták hosszu során át, és mintegy felvidítandólag hatnak a nyomott kebelre, mi alatt az ég felé tornyosuló füstfellegek mindmegannyi bizonyitékai az élénk s fáradhathatlan iparszorgalomnak.

Pest városának hátsó részében mint kékes illatárban úszva nyulik el a Rákos-mező rónája s a Duna közepén a Csepelsziget. Ezen kép egyik legszebb s legfestőibb pontja a királyi várpalota, melynek termeibe lépünk.

Azon a dombon, melyen a királyi vár most áll, hajdan hatalmasb és pompásabb paloták állottak. Az elsőt IV. Béla király épité s megerősité. Utóbb a magyar királyok Budavárát elhagyva a Duna felett csodásan kiemelkedő sziklán fekvő Visegrád várában laktak. Zsigmond király azonban Budavárt ujra felépitteté. Különösen nevezetes volt a lovagterem, melynek falai nagybecsü különféle történelmi, mythologiai és bibliai képeket ábrázoló szőnyegekkel valának boritva, nemkülönben ama arany-oszlopokkal diszitett erkély, melynek kilátása a Szt.-György térre vezet, ahol Hunyady László elvérzett.

A mostani vár egy két szárnynyal ellátott épület, melynek előrészéről a kilátás a Dunára és Pest városára nyilik, a többi oldalak pedig mind a Szent-György térre vezetnek. A szertartási helyiségek egyszerü. de nemes pompával diszitett 12 teremből állanak.

A budai királyi várlak azonban nagy győzelemmel mindig kiállhatná a versenyt a bécsi várpalotával mind külső meglepő helyzete, mind belső izlésteljes pompája által.

Most következnek a lakosztályok; ezek közül a legtöbb ő Felségeik kedvencz szinével, a lilával ékeskednek. Itt tartózkodik időről-időre a nemzettől általában magasztalt, most azonban a mély gyász miatt magába vonult felséges fejedelemnő, ki minden magyar szivnek kétszeresen drága azon szeretetéért, melylyel a magyar nemzet iránt viseltetik és — mert külföldi létére kitünően elsajátitá az édes hazai nyelvet.

Ő Felségeik magán-lakosztálya felett a második emeletben s földszint voltak a főherczegnők szobai, melyeket azonban Gizella főherczegnő férjhezmenetele és Rudolf trónörökösnek végzetteljes kimulása óta csak Valéria főherczegnő lakja, ki nemcsak a főváros, hanem az egész nemzet örömére e várpalotában pillantá meg először a napvilágot.

Ő Felségeik e várban mondhatni patriarchális életet vezetnek. A király már 5 órakor talpon van, reggelizése után azonnal dolgaihoz lát, olykor kilovagol vagy pedig a félig angol, félig franczia izlésü — nem épen nagy, de gyönyörü kilátást nyujtó várkertben sétál. A királyné ő Felségét is előbb sokszor itt lehetett látni Ferenczy Ida kisasszony kiséretében, ki ilyenkor felolvasott.

Balra a várpalotától a nemzet czimerével ékesitett templom áll, ennek közelében pedig a Szt. István kápolnát látjuk, melyben Szt. István király jobb keze még most is őriztetik. Kissé távolabb láthatók a királyi istállók, ezektől balra a főőrizet.

(Folyt. köv.)

Irodalom.

— **Jókai Mór** legujabb regényének: **„A lélekidomár"**-nak **Révai testvéreknél** megjelenő füzetes kiadásából szerkesztőségünk a nevezett kiadóhivatal útján most kapta meg a 24. és 25. füzetet. Most, midőn a gyorsan gördülő cselekményből már okvetlen következtethetjük, hogy a nagyszabásu munka immár befejezéséhez közeledik, mintegy önkéntelenül is visszagondolunk arra a valóban mesés hatásra, melyet a regény első iveinek elolvasása gyakorolt reánk. **Jókainál** már megszoktuk azt, hogy mindig jót kapunk tollából, az utóbbi években közölt regényei közül bajos volna a legjobbra rámutatni, mert hiszen szép, élvezetes és érdekes volt valamennyi, de azért mégis **„A lélekidomár"** az, melynek az elsőbbséget szivesen és örömmel odaitéljük. Részletekben megkapóbb, egészében hatalmasabb müvet, a meseszövésben érdekesebb regényt az utolsó évtizednek egyetlen regényirodalma sem produkált és bátran eleibe nézünk az összehasonlitásnak, ha mindjárt a franczia regények egész halmazát állitanák is elénk. — Nem tisztán a magunk nézetének adunk kifejezést, de tolmácsolói vagyunk az igazi, hamisitatlan közvéleménynek, mely semmi esetre sem engedi magát megvesztegettetni akkor, midőn saját fiai felett kell itéletet mondania. A regényről szólván lehetetlen az, hogy ismételten meg ne emlékezzünk magáról e vállalatról is, melynek kibocsájtásával és terjesztésével **Révai testvérek** igaz érdemeket szereztek maguknak. Ők tették lehetővé, hogy Jókai legujabb regényét ma mindenki megszerezheti, mert a midőn oly regény, mint a milyen **„A lélekidomár"** már a 25-ik füzetben vége felé jár, az egész öt kötetes regénynek ára szót sem érdemel, oly csekély, — mert hát egy-egy füzet 20 krajczár. — Akár az egész müre, akár az egyes füzetekre történhető előfizetés czéljából legjobb egyenesen a kiadókhoz (Budapest IV., váczi utcza 1. sz.) fordulni.

— **Az „Eredeti Magyar Daltár"** magyar zeneszerzők eredeti müveinek havi füzetekben megjelenő gyüjteményéből vettük a III-ik évfolyam 6. és 7-ik füzetét, szerkeszti és kiadója **Hoós János** Déván. A füzet rendkivül gazdag, a mennyiben tartalmaz 13 dalt zongorára és énekre, továbbá 15 egyes és többszólamu gyermekdalt Pósa Lajos, Hetyey Gábor és Rudnyánszki Gyula jeles gyermekversirók költeményeire. A zongorára irt dalok szövegei szintén jeles iróink költeményeiből valók. Ott találjuk Vörösmarty, Petőfy, Tóth Ede, Endrődi Sándor, Jakab Ödön stb. jeleseink költeményeit megzenésitve s a többek közt Endrődi Sándornak **„Megállva a mádi malom kereke"** kezdetü hangulatteljes szép népballadáját **Hoós János** által megzenésitve. Az **„Eredeti Magyar Daltár"** kiváló gondot fordit a dalok szövegeire is; arra törekedvén, hogy az utczai nóták, a melyeknek többnyire erkölcsrontó, trágár szövegei vannak, leszoritsa a térről, s a komolyabb irányu müvészileg kidolgozott dalok, a melyek szó-költészetünkkel inkább összeegyeztethetők, mint az idegen zamatu csárdások honosuljanak meg salonjainkban. Jelen füzettel 2-ik félévébe lépett, a melyre 3 frtjával uj előfizetést hirdet. Előfizethetni bármely könyvkereskedés utján, valamint a szerkesztőségnél **Déván** (Hunyadmegye).

— **Vettük** a következő előfizetési felhivást, mit az ügy iránt érdeklődők szives figyelmébe ajánlunk. **„Előfizetési felhivás a fatenyésztési lapokra."** **Illusztrált közlemények a vasuti vonalak, a hegylejtők és utak befásitása, valamint a fatenyésztés, gyümölcsészet és kertészet köréből.** A gazdaság, de különösen a fatenyésztés és kertészet terén több évi gyakorlatom és irodalmi müködésem arra inditott, hogy f. évi október hó 1-én **„Fatenyésztési Lapok"** czimén, egy a vasuti vonalak, a hegylejtők és utak befásitását előmozditó lapot inditsak, mely hivatva legyen a faiskolák kezelését, a fatenyésztést, gyümölcsészetet és kertészetet gyakorlati alapon tárgyalni. A lap minden hó 1-én és 16-án 1½— 2 iv terjedelemben számos illusztráczióval fog megjelenni és előfizetési ára egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr., és negyedévre 75 kr. lesz. Azonban, hogy ezen ügy, lapom minél nagyobb elterjedésével, minél nagyobb lendületet nyerjen, *községek, gazdasági egyletek és azok tagjai, valamint vasuti tisztviselők, jegyzők és tanitók évi 2 frttal fizethetnek elő a lapra.* Törekvésem oda fog irányulni, hogy e lap szerkesztésével a befásitás ügyének lelkes felkarolója legyek, minek folytán a lap czikkei mindig gyakorlati irányuak, igen változatosak és érdekesek lesznek. Az előfizetések a lapszerkesztő nevére Ujpestre küldendők. Gyüjtőknek minden 10 előfizető után tiszteletpéldánynyal, esetleg annak árával szolgálok. Ujpest, 1889. évi augusztus hóban.

Erschinger János,
a „Fatenyésztési Lapok" szerkesztő-kiadója.

— **Vettük Labáth és társa** (Budapest, Andrássy-ut 41. sz.) által összeállitott s kiadott zsebnagyságu kimutatást a zóna szerinti menetdijszabásról Budapestről vagy Budapestre; — továbbá ugyan e czég által gyártott igen diszes hamutartót. Ez utóbbi lapunk kiadója könyvkereskedésében is kapható. Bátran ajánlhatjuk e tárgyakat a m. t. közönség figyelmébe már csak azért is, mert magyar gyártmány.

— **Hat krajczár az ára** a Löbl D. által Budapesten kiadott és már III. kiadást ért legujabb zóna-menetdijnak Budapestről vagy Budapestre. E 28 oldalu könyvecske, mely az államvasutak, valamint az összes ezek által kezelt egyéb vasutak teljes jegyzékét tartalmazza, kapható **Grünbaum Márk könyvkereskedésében Muraszombatban.** Megtekintésre méltó.

— **Örvendetes irodalmi jelenség,** hogy a „Magyar Szemle" pályázatai számra nézve teljes sikert arattak, amennyiben a költeményre 57, a humoros beszélykére pedig 13 pályamü érkezett és a birálók jelentése szerint a szellemi siker is teljes lesz, mert a pályázók közt több kitünő mü van. — A „Magyar Szemle" különben is mint szépirodalmi hetilap páratlan erővel és gyorsasággal emelkedett a legmagasabb irodalmi szinvonalra. Rudnyánszky Gyula szerkeszti oly élénken, oly gazdag tartalommal és oly érdekesen, hogy mindenkinek melegen ajánlhatjuk, annál inkább, mert e lap hézagot pótol, kiadó tulajdonosa Kaczvinszky Lajos pedig szivesen küld mutatványszámokat ingyen és bérmentve. A „Magyar Szemle" ára negyedévre 1 frt 50 kr. Az előfizetések Budapest, VI. ker. uj-utcza 14. sz. alá a „Magyar Szemle" kiadóhivatalába küldendők.

Szerkesztői üzenetek.

— **Bátya.** Kérjük a czikk folytatását. — **Győri Közlöny** Győr. Kérünk cserepéldányt. **S.-nak.** Köszönöm a beküldöttet, legelső alkalommal én is helytállok.

Kiadói mondanivalók.

— **Horváth Mátyás** urnak Felső-Szölnök. Előfizetési pénzt vissza nem adunk, hanem küldjük a lapot nov. 15-ig.

A nap és éj hossza.

Szept.	A nap		A hold	
	kel	nyugszik	kel	nyugszik
1.	5.22	6.37	11.40	9.45
2	5 22	6.36	0.54	10.23
3.	5 24	6 34	2. 8	11.9
4.	5 25	6.32	3.16	Regg.
5.	5 27	6.30	4.16	0. 3
6.	5 28	6 28	5. 7	1. 8
7.	5.30	6 26	5 48	2.20

Piaczi árak.

Muraszombat, 1889. év aug. 31-én.

Buza mm.	7.—	7.30
Rozs .	5.20	5 50
Zab . .	5.10	5.40
Hajdina	—.—	—.—
Köles .	4.50	4.70
Bükköny	5.30	5.60
Lóher	40 —	44.—
Kukorica	—.—	.—

Neuman Adolf.

HIRDETÉSEK.

Az iskola-év kezdete

küszöbön lévén, bátor vagyok az igen tisztelt szülők-, tanitók- és kiskereskedők tudtára adni, hogy

könyv- és papir-kereskedésemben

a lehető **legalacsonyabbra** szabott áron

iskoláinkban használatban lévő minden **iskolakönyv,** nemkülönben nagyválasztéku **irka, palatábla,** papirba vagy fába foglalt **palavessző** és az **összes iró-** és **rajz-eszközök olcsóbban mint bárhol** kicsiben is, nagyban is kaphatók.

Raktáron tartok üzletemben továbbá egyszerü és diszes magyar vagy vend nyelvü, kisebb-nagyobb **imakönyveket és számtalan itt fel nem sorolható, szakbavágó czikket** stb.

A t gazdaasszonyoknak pedig szives figyelmébe ajánlom kitünő minőségü **hártya-papiromat,** melyből 2 ivvel **7** krért szolgálok

Teljes tisztelettel **Grünbaum Márk,**
könyvnyomdatulajdonos Muraszombatban.

1503/89. sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A muraszombati kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Vlaj Anna bodóhegyi végrehajtatónak Vlaj Jánosné és társai bodóhegyi végrehajtást szenvedő elleni 287 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a szombathelyi kir. törvényszék (a muraszombati kir. járásbiróság) területén lévő Bodóhegy községben fekvő a bodóhegyi 1. sz. tjkvben A. I. alatt felvett 6. házszámu ingatlanból fele részre az árverést 500 frtban ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan **az 1889-ik évi szeptember 4-ik napján** délelőtti 10 órakor Bodóhegyen a községbiró házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 50 frt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt Igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a birósagnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Kelt a muraszombati kir. jbiróság mint tkkvi hatóságnál 1889. évi május hó 22-én.

KOVÁCS, kir. aljbiró.

Mária-czelli gyomorcseppek,

jeles hatásu gyógyszer a gyomor minden bántalmai ellen és felülmulhatlan az étvágyhiány, gyomorgyengeség, rosz szagu lehellet, szelek, savanyu felböfögés, kólika, gyomorhurut, gyomorégés, hugykő-képződés, tulságos nyálka-képződés, sárgaság, undor és hányás, főfájás (ha az a gyomorból ered), gyomorgörcs, székszorulat, a gyomornak tulterheltsége étel és ital által, giliszta, lép- és májbetegség, ugyszintén arany-eres bántalmak ellen.

Egy üvegcse ára használati utasitással együtt 40 kr.

Központi szétküldési raktár nagyban és kicsinyben:

BRADY KAROLY

„az órangyalhoz" czimzett gyógyszertárában **Kremzierben, Morvaországban.**

Kapható **Muraszombatban:** BÖLCS BÉLA gyógytárában a „Magyar Koronához," valamint az ország minden gyógyszertárában. (45. 52—16)

Nyomatott Grünbaum Márk gyorssajtóján Muraszombatban.